

Тема 1.3 Світовий фінансовий ринок. Міжнародні інвестиції.

1. Сутність та причини міжнародного руху капіталу.
2. Форми іноземних інвестицій.
3. Механізм залучення іноземних інвестицій. Вільні економічні зони.
4. Формування, оцінка і порівняння інвестиційної привабливості та ризику території в системі міжнародної економіки. Інвестиційний клімат.
5. Інвестиційна політика України.

1. *Капітал* є одним із факторів виробництва – ресурсом, який необхідно затратити для виготовлення будь-якої продукції. Капітал представляє собою нагромаджений запас засобів в продуктивній, грошовій чи товарній формах, необхідний для створення матеріальних і нематеріальних благ та послуг.

Міжнародний рух капіталу – однобічне переміщення за кордон певної вартості в товарній чи грошовій формі з метою отримання прибутку чи підприємницької вигоди.

Форми міжнародного руху капіталу:

За джерелами походження :

- офіційний (державний);
- приватний (недержавний) капітал.

За характером використання коштів:

- підприємницький;
- позичковий (міжнародний кредит);
- міжнародна економічна допомога.
- прямі інвестиції;
- портфельні інвестиції.

За термінами вивезення капіталу:

короткостроковий (до одного року);

середньостроковий (більше одного року);

довгостроковий (більше 3 років).

За типом фінансових зобов'язань:

кредитні операції;

інвестиційні операції.

За цілями використання:

прямі інвестиції;

портфельні інвестиції.

2. *Міжнародні інвестиції* – це довгострокові вкладення капіталу за кордоном з метою отримання прибутку.

Розрізняють дві основних форми іноземних інвестицій:

- прямі іноземні інвестиції;
- портфельні іноземні інвестиції.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – капіталовкладення в іноземні підприємства, які забезпечують контроль над об'єктом розміщення капіталу і відповідний дохід.

Портфельні інвестиції – вкладення в іноземні підприємства або цінні папери, які приносять інвесторові відповідний дохід, але не дають право контролю над підприємством.

Інвестування може здійснюватися різними методами:

- через розвиток контрактних форм співробітництва;
- злиття і придбання підприємств;
- створення власних філій, дочірніх компаній, спільних підприємств.

Спільне підприємництво – це діяльність, заснована на співробітництві з підприємцями, підприємствами і організаціями країни-партнера та їхньому спільному розподілі доходів і ризиків від здійснення цієї діяльності.

Спільне підприємство – це організаційно-правова форма поєднання зусиль партнерів різних країн з метою здійснення спільної підприємницької діяльності.

Злиття і придбання – форми концентрації капіталу, які здобули значного поширення в сучасних умовах.

Основними причинами злиттів і придбань компаній виступають:

- Глобалізація економіки і лібералізація світової торгівлі. Вступаючи в боротьбу за перерозподіл ринків, компанії прагнуть посилити свої позиції.
- Переніс центру ваги міжнародної конкуренції в сектор високотехнологічних товарів і послуг, що зумовлює необхідність зростання витрат на НДДКР.
- Проблема надвиробництва і пошуки ринків збуту.

Рис. 12.4. Механізм залучення капіталу

Важливим елементом механізму залучення іноземних інвестицій є введення **системи пільгового оподаткування.**

Система податкових і митних пільг містить: «податкові канікули», знижки ставок оподаткування при реінвестиціях отриманого прибутку чи інвестиціях у визначені регіони та галузі, захист від подвійного оподаткування, звільнення чи зниження митних зборів на імпорт новітніх машин та обладнання, технологій, ноу-хау, експорту продукції власного виробництва для покриття валютних витрат тощо.

Спеціальні економічні зони передбачають ще більшу систему податкових і митних пільг, спрощення адміністративних процедур тощо.

Третім елементом можна вважати **удосконалення фінансового механізму**.

Фінансовий механізм охоплює: зміцнення позицій національної валюти, її конвертованість; можливість для підприємств, створених за участю іноземних інвесторів, без труднощів конвертувати отримані доходи; користування банківською системою країни; надання державних кредитів для інвестиційних проектів у пріоритетні сфери.

Вільні економічні зони (ВЕЗ) – це територія однієї країни, на якій товари не підлягають звичайному митному контролю та відповідному оподаткуванню. В літературі існує багато визначень ВЕЗ, що пояснюється різноманітністю їх різновидів, кожен з яких має свої особливості функціонування та відіграє свою роль в економіці країни.

Типи ВЕЗ:

- *безмитні торгові зони* – зони прикордонної торгівлі, порти, склади, транзитні зони, митні зони на підприємствах;
- *експортно-промислові зони*, туристсько-рекреаційні – орієнтовані на зовнішню торгівлю;
- імпоротно-промислові зони або імпортозамінні* – їх мета – забезпечити споживачів імпортною продукцією або стимулювати виробництво по заміщенню імпорту;

парки технологічного розвитку – створюються на основі існуючого науково-технічного потенціалу для залучення іноземного капіталу з використанням устаткування, ноу-хау, іноземного управлінського, комерційного чи маркетингового досвіду;

банківські і страхові безмитні зони – створений пільговий режим здійснення банківських і страхових операцій;

комплексні зони – великі за територією, мають ознаки різних ВЕЗ.

За розмірами ВЕЗ бувають:

великотериторіальні – співпадають з адміністративно-територіальною одиницею;

точкові – створюються на невеликій території і мають чітко виражений функціональний характер: місто, невеликий район, підприємство, склад, порт тощо.

Інвестиційний клімат — це комплекс політичних, соціальних, інноваційних, інфраструктурних елементів, які наявні на даній території та володіють в своєму сумарному прояві синергетичним ефектом.

ІПРР — система переваг, гарантій та важелів (економічних, соціальних, фінансових, податкових, сировинних, майнових тощо), які впроваджено на даній території, що не суперечать законодавству держави, та створена в інтересах розвитку регіону й захисту прав конкретного інвестора,

ІПРР — інтегральна характеристика даної території, яка включає в себе наявний інвестиційний клімат, тенденції розвитку інвестиційної інфраструктури, можливості залучення й використання інвестиційних ресурсів, а також інші фактори, що безпосередньо чи опосередковано впливають на ефективність (віддачу) вкладених інвестицій та знижують інвестиційні ризики.

$$Q = n \cdot g \cdot p, \quad (5.2)$$

де n — чисельність покупців даного виду товару у даному регіоні;
 g — кількість здійснених купівельних операцій покупцем за досліджуваний період часу;
 p — середня ціна даного виду товару.

$$IKC_i = 0,50N_i + 0,30R_i + 0,20V_i, \quad (5.3)$$

де N_i – % загальної чисельності жителів даного регіону;
 R_i – % сумарного доходу даної території;
 V_i – % роздрібного продажу в регіоні.
Практично у цьому випадку $I_{ШР} = IKC_i$.

$$IK_A > \sum_{i=1}^n IE_i,$$

виходячи з умови, що $a_i \in A$, $A = (a_1, a_2, \dots, a_n)$,
де IK_A — інвестиційний клімат території;
 a_i — i -й елемент системи IK_A ;
 IE_i — i -й інвестиційний елемент.

5. Інвестиційний клімат держави — це сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів. Сприятливий інвестиційний клімат має забезпечити захист інвестора від інвестиційних ризиків.

В Україні утворено такі економічні зони:

1. «Порто-франко» (Одеса).
2. «Рені» — південь Одеської обл.
3. «Сиваш» — Автономна республіка Крим.
4. «Донецьк».
5. «Азов» (Маріуполь).
6. «Славутич».
7. «Закарпаття».
8. «Яворів».
9. Курортотополіс «Трускавець».
10. Інтерпорт «Ковель».

Основними територіями пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестування в Україні є:

1. Спеціальний режим інвестиційної діяльності в АРК.
2. Спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій обл.
3. Спеціальний режим інвестиційної діяльності в Луганській обл.
4. Спеціальний режим інвестиційної діяльності в м. Харків.
5. Спеціальний режим інвестиційної діяльності в Чернігівській обл.
6. Спеціальний режим інвестиційної діяльності в Житомирській обл.
7. Спеціальний режим інвестиційної діяльності в Закарпатській обл.
8. Спеціальний режим інвестиційної діяльності у Львівській обл.
9. Спеціальний режим інвестиційної діяльності у Волинській обл.

Рекомендована література:

Основна:

1. Солонінко К.С. Міжнародна економіка: Навч. Посібник. – К.:Кондор, 2008. – С. 213-236.
2. Міжнародна економіка: Навчальний посібник. – Під заг. Ред. О.Г. Гупала. – К.: «Хай-Тек Прес», 2007. – С. 100-141.
3. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: Навч. Посіб. – 5те вид., стер. – К.:Знання, 2004 – С. 201-220.
4. Герасимчук В.Г. Міжнародна економіка: навч. посіб. / В.Г. Герасимчук, С.В. Войтко. – К.: Знання, 2009. – С. 92-101.

Додаткова:

1. Одягайло Б.М. Міжнародна економіка:Навч. Посіб. – К.:Знання, 2005 – С. 139-157.